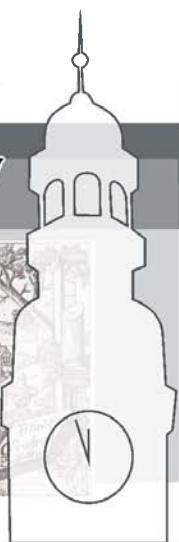
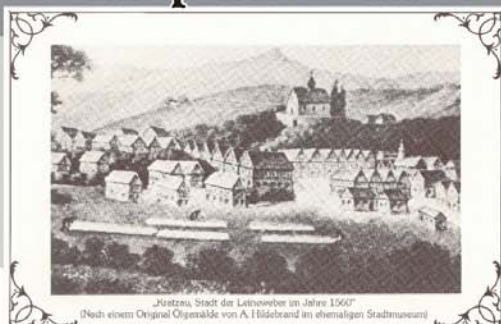

BULLETIN No 159/4 - 2008

Společnosti přátel historie města Chrastavy

Na velikonočním výletě v Budyšíně

SPHMCH uspořádala v neděli 24.3. výlet do Budyšína na prohlídku města a jízdu velikonočních jezdců. Odjeli jsme vlakem v 6:30 hodin z Chrastavy. Počasí připomínalo spíše Vánoce než jarní neděli. Sněžilo a bylo chladno.

Sníh padal i v Budyšíně, ale věřili jsme, že se počasí umoudří. Prohlédli jsme si Budyšín, kterému se říká, město věží. Nejkrásnější věž se jmenuje Bohatá a byla součástí městského opevnění. V 18. století byla barokně upravena a její ochoz je přístupný. A právě poblíž se odbývala jízda velikonočních jezdců. Již po mnoho staletí je zde tradicí, že zvěst o Kristově zmrtvýchvstání nosí mezi sousední farností právě velikonoční jezdcí. Jejich cesty jsou doloženy už v 15. století. Věřilo se, že obcházení polností má ochránit mladou setbu před zlými silami. Pod vlivem křesťanství se změnila na církevní procesí. Jízdy se účastní jen muži a zpívají náboženské písně. Jezdci jsou slav-

nostně vycpani – mají na sobě černý svrchník, jezdecké boty a cylindr. V čele průvodu jedou jezdcí, kteří nesou korouhev, sošku Krista a kříž. To vše požehnané od faráře. Koně jsou krásně ozdobeni – hřívu mají spletenou do malých copánků se stužkami. Nad ocasem je umístěna velká barevná mašle. Počet koní v regionech není dostačující, a tak jsou zapůjčovány i ze vzdálenějších míst. Jízdy jsou pořádány i v některých dalších vesnicích – Radibor, Ralbitz, Crostwitz, Panchwitz atd.

Byla to skutečně nádherná podívaná. Po skončení jízdy jsme došli ke kostelu sv. Petra, který má jednu zvláštnost – část je katolická a část evangelická.

Radnice, která je také významnou památkou Budyšína, byla postavena už ve 13. století. Dnešní podoba pochází z 18. století. Byla také mnohokrát zničena požárem. Krásný a bohatě zdobený je i nedaleký Domstift – klášterní dům. U radnice jsme navštívili infocentrum a získali jsme spousty zajímavých prospektů. Pokračovali jsme na hrad Ortenburg. V jeho části je Lužickosrbské muzeum, kde jsme se seznámili s historií Lužických Srbů, prohlédli si nádherně zdobené vyšívání kroje. Na vlastní oči jsme viděli zdobení velikonočních kraslic. Mohli jsme tak obdivovat um, dovednost a smysl pro krásu všech žen, které zdobení prováděly. Je zajímavé, že mezi ženami se objevil i muž, který kraslice zdobil se stejnou šikovností jako ženy.

Po prohlídce jsme se vydali podél hradeb ke kostelu sv. Michala. Naproti němu stojí stará vodárenská věž. Byla postavena v r. 1558 na místě původní dřevěné z 15. století. Absolvovali jsme 70 schodů do suterénu, kde jsme viděli turbínu a potrubí, kterým se voda dostávala do městských kašen. Vodárna je dnes technické muzeum. I když nebylo právě počasí na výhled, 110 schodů vzhůru jsme poctivě vyšlapali a námaha se vyplatila. Viděli jsme Most míru, kostel sv. Michala, Bohatou věž, mohutné hradby a krásné podhradí. Dodnes tam stojí starý dřevěný dome-

ček, v němž podle pověsti bydlela čarodějnice. My jsme ale žádnou bohužel nepotkali. Poslední naše zastávka byla v Srbském domě, kde jsme také získali zajímavé materiály o Lužických Srbech. Počasí se nakonec umoudřilo a celodenní výlet se vydařil. Škoda, že se většina lidí nechala odradit nepříznivým počasím. Ti, kteří to nevzdali, byli odměněni krásně prožitým dnem.

J.Špaková

Z historie chrastavského muzea

(Pokračování z Bulletinu č. 158)

Co bylo tehdy možno vidět v jednotlivých místnostech?

1. místnost:

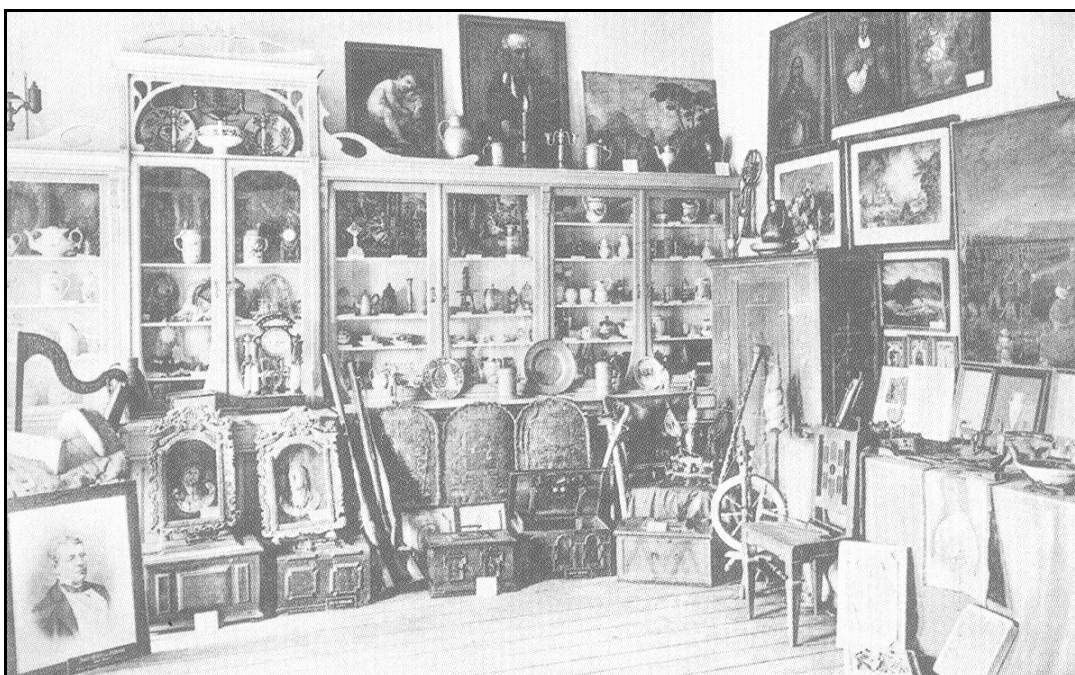
Zbraně, buben, šavle z roku 1848 (Národní garda), hodiny s dřevěnými kolečky, portréty významných chrastavských občanů, v zasklené skříni byla vystavena tzv. smolná kniha (černá soudní kniha) z roku 1565, privilegia vydaná císařem Rudolfem II. z roku 1581, taktovka, jíž řídil kapelník orchestr na náměstí při návštěvě Adolfa Hitlera 6.10.1938, rozsáhlá sbírka minerálů, staré kovové dveřní zámky (i od kostelních dveří), hasičské nářadí, koňské postroje, sbírka mincí, soubor detailních nákresů s pohledy na starou Chrastavu atd.

2. místnost:

Velká skříň s keramickým a porcelánovým nádobím, archeologické nálezy z „Burgsbergu“ (vyvýšenina nad Frýdlantskou a Hřbitovní ulicí, místo, kde údajně stávala dřevěná tvrz), úlomky starého kostelního zvonu, ženské šperky, staré korouhve střeleckého spolku a spolku válečných veteránů, soubor cínového nádobí ze 16. a 17. století, dřevěný stůl prostřený k obědu, skříň s lampami a lustry, kolovrátek s motovidlem, cechovní odznaky atd.

Stará fotografie v knize Kratzau: Das Buch von Land und Leute, která zachycuje pohled do jedné ze tříd, je důkazem toho, že různých exponátů se sice podařilo nashromáždit velké množství, ale jejich rozmístění bylo nepřehledné a vyvolávalo v návštěvnicích dojem přeplněnosti, ba nepořádku.

Snad se leckdo ze čtenářů BULLETINU zeptá, kam se ta spousta historických exponátů poděla? Muzeum obnovil po roce 1945 p. řídící Bohumil Honsa, avšak kolem roku 1960 bylo zrušeno. Cennější exponáty, např. smolná kniha, byly předány do Severočeského muzea nebo do Okresního archívu v Liberci, některé jsme náhodně našli např. v muzeu v Železném Brodě.

Sbírka minerálů byla prý viděna na smetišti za kostelem, jiné exponáty (porcelán atd.) jsou prý dodnes v soukromém vlastnictví několika sběratelů v Chrastavě.

Když se naše Společnost přátel historie města Chrastavy rozhodla v roce 1990 zřídit znovu městské muzeum, bylo nutno začít úplně od nuly.

Dr. František Vydra

Putování za tajemnými místy našeho kraje – dokončení z č.12/2007

Při našem putování nesmíme opomenout slavnou Zdislavinu studánku, kterou najdeme na cestě mezi Jablonným a Lemberkem. Sv. Zdislava z ní brala vodu a léčila nemocné.

Nedaleko studánky se vypíná hrdý hrad Lemberk, později přestavěný na zámek. Lemberský hřeben je pozitivně nabitý a napříč věkům si zachovává svoji majestátnost. Okolí hradu je podle pověsti vyhlášeným rejdištěm trpaslíků.

Podíváme-li se o kousek dále, ocitneme se nad Kryštofovým Údolím u kaple sv. Kryštofa. Toto zasvěcení není tolik obvyklé. Dříve zde žilo hlavně německé obyvatelstvo a pro ně byl sv. Kryštof – Nosič Krista – oblíbeným světcem, který střeží obtížně přístupná a nebezpečná místa. Právě v průsečíku horských cest byla postavena ona kaple, která pak dala jméno i obci pod ní – dnes známému Kryštofovu Údolí. Všude kolem nalezneme příznivé proudění energií. V nejsilnějším místě byly postaveny tři stavby – kostel, fara a zvonice. Stezka k nim vede podél léčivé zóny. V příštím pokračování se podíváme za tajemství dalších míst v našem okolí.

Podle dostupných pramenů zpracovala J. Špaková

Bude mít Chrastava Führichův originál?

Před několika měsíci přišel na adresu městského muzea dopis z rakouského Innsbrucku. Jakási paní Ritzendlová, vzdálená příbuzná rodiny Führichů, v něm nabízí k odkoupení dva obrazy. Jde o rozměrné olejomalby dvou portrétů: malíře Führicha a jeho manželky Františky Gassnerové. Jeden prý maloval sám velký umělec, ten druhý je dílem jeho žáka.

V dopise byla uvedena i cena a řekněme rovnou, že není zrovna nízká. Proto bylo třeba se ujistit, že nejde o falzifikáty nebo nezdařené kopie. Do celé věci se vložil náš český konzul v Innsbrucku p. dr. Vladan Antonovič, který zařídil odborný posudek. Tím byla potvrzena pravost obou obrazů.

O tom, zda naše město oba originály skutečně odkoupí, se hlasovalo při zasedání městského zastupitelstva. To návrh schválilo. A tak budou brzy obě tato umělecká díla dopravena do Chrastavy. Kde budou umístěna, o tom vás budeme informovat v některém z dalších čísel BULLETINU.

PhDr. František Vydra

Dalších deset zajímavostí o Valdštejnovi

Víte, že Valdštejn byl původním vyznáním protestant, ke katolictví přestoupil později – 1606?

Víte, že navštěvoval latinskou školu v Golberku v Polsku?

Víte, že dva roky v mládí cestoval po Evropě – Německo, Nizozemí, Francie, Itálie?

Víte, že v r. 1604 se zúčastnil války proti Turkům?

Víte, že vstoupil do služeb Matyáše Habsburského?

Víte, že příznivý horoskop mu vypracoval Jan Kepler v r. 1608?

Víte, že jeho první manželka Lukrecie Nekšová z Landeka byla bohatá vdova?

Víte, že podnikl cestu do poutního místa Loreta v Itálii?

Víte, že manželka Lukrecie umírá po pětiletém manželství bezdětná?

Víte, že v r. 1615 byl jmenován moravskými stavy plukovníkem péchoty?

Chcete se dovědět o Valdštejnovi další zajímavosti z jeho života?

Přečtěte si příští Bulletin.

Podle dostupných pramenů zpracovala Jaroslava Špaková

Vydejte se s námi

SPHMCH chystá v nejbližším období několik zajímavých akcí pro veřejnost. **Dne 22.4. v 18. hodin v zasedací místnosti MU v Chrastavě se uskuteční přednáška na téma Sklářství na Liberecku.**

Další akcí bude v dubnu Vycházka po staré Chrastavě – v úterý – datum a hodina budou upřesněny. Připravujeme dva zájezdy pro veřejnost – v červnu – sobota – zájezd do Německa do Ochranova a zájezd do Harrachova, Pasek n. J., Bozkova a Jeskyní – sobota – srpen. Datum a čas bude upřesněn v příštím čísle Bulletinu a na letácích. Těšíme se na Vaši účast!

Za SPHMCH J.Špaková

Z historie obce Rynoltice

Jsou lidé, kteří žijí ve vesnici nebo ve městě desítky let, a přesto nevědí nic o minulosti svého bydliště, ba ani je to nezajímá. A přece i ta nejmenší vesnička má svou historii...

Letos na podzim má vyjít **nová regionální publikace o historii i současnosti Rynoltic**, doplněná mnoha ilustracemi. Obec patřila k leberskému panství. Hrad **Lemberk** byl postaven v letech 1240-41 jako pevnost proti vpádu Mongolů a Tatarů, kteří zničili Kyjevskou Rus a hrnuli se do střední Evropy. Naštěstí se k nám nedostali. Jejich postup byl zastaven u polského města Legnica, odtud se vrátili zpět.

Lemberk (něm. Löwenberg = Lví hora) dal vybudovat **Havel z rodu Markvarticů**. Jeho manželkou byla **sv. Zdislava**, patronka rodinného života, matka čtyř dětí.

Později hrad často střídal své majitele. Byla tu početná husitská posádka, po nějaký čas patřil Donínům, po bělohorské bitvě jej získal Albrecht z Valdštejna, po jeho smrti v Chebu (1634) se stal majitelem nizozemský šlechtic **Jan Rudolf Breda**. Od roku 1726 jej vlastnili **Gallasové**, po nich rod **Auersperků**. Teprve po druhé světové válce se stal Lemberk majetkem státu.

K Rynolticím patří **Jítrava, Černá Louž, Polesí a Nová Starost**. Nejslavnějším rodákem je **Johann Schicht**, výrobce "mýdla s jelenem" (logo), který později postavil v Ústí nad Labem velkou továrnu s více než 4000 zaměstnanci. Dnes je to SETUZA.

Na návsi před budovou obecního úřadu stojí sousoší, které nemá nikde jinde obdoby. Nejsou to dvě samostatné, oddělené postavy dvou českých světců, ale jsou jakoby srostlí a otočení k sobě zády. Jde o **sv. Václava a sv. Jana Nepomuckého**. Je pozoruhodné, že v obci s převažujícím německým obyvatelstvem tu bylo v roce **1736** umístěno sousoší s českými svatými.

Německé historické prameny však tvrdí, že jde o sochu jakéhosi opata Wendelína a sv. Floriána. Na soklu pod sochami je vytesaná známá scéna, jak vrah s dýkou dostihl sv. Václava u dveří kostela. Jsou tam oblouky Karlova mostu a ve Vltavě leží utonulé tělo zpovědníka, sv. Jana Nepomuckého. Nemůže být tedy pochyb, koho sochy představují. Němečtí dějepisci nechtěli za žádnou cenu přiznat jejich český původ. Autor soch je neznámý. Byl to pravděpodobně někdo z žáků slavného barokního mistra Matyáše Brauna.

Z pověstí, které se v Rynolticích a v okolí vyprávěly, je nejznámější pověst o třech zkamenělých pannách. Tři dívky nešly v neděli do kostela a místo toho se s nůsí na zádech a se srpem v ruce vypravily za vesnici sekat trávu. Když se ozval zpěv věřících při mši, začaly dívky vyhazovat své srpy vysoko nad hlavu a opět je chytaly do rukou. Při tom se rozpustily smály. Pak se ozval hlas zvonu, srpy již zpět na zem nespadly a dívky se v jediném okamžiku proměnily ve skálu. Měl to být trest za to, že nešly do kostela jako ostatní lidé.

- FV -

Je osmička v letopočtu osudovým číslem?

Mezi Čechy se šíří jakási těžko vykořenitelná pověra, že prý každý letopočet, který končí osmičkou, přináší nějakou špatnou, tragickou událost. Je to skutečně pravda?

Uveďme si několik příkladů, které tuto pověru (ne)potvrzují.

Rok **1278** : Český král "zlatý a železný" Přemysl Otakar II. padl v bitvě na Moravském poli.

Zradila jej prý česká šlechta. A pak tu řádili Braniboři...

Rok **1348** : Karel IV. založil v Praze univerzitu, první na sever od Alp. To přece není žádná tragédie, ale právě naopak.

Byl to čin, který nás zařadil mezi přední evropské národy...

Rok **1378** : Zemřel "největší Čech", císař římský a král český Karel IV. To byla sice smutná událost, ale každý z nás přece musí umřít...

Rok **1468** : Mnozí čtenáři možná nevědí, že byla toho roku v Plzni vytištěna první česká kniha zvaná "Kronika Trojanská". Ale to přece také nebyla žádná tragédie, spíš naopak.

Rok **1618** : Tento letopočet plným právem patří k těm tragickým, protože začala nekonečná, třicetiletá válka.

Rok **1648** : Ta hrozná, nesmírně vleklá válka skončila, což bylo jistě dobře. To tragické však spočívalo v tom, že statisíce Čechů opustily vlast a nikdy se již zpět nevrátily. Země byla zničená a trvalo dlouho, než bylo zase všechno v pořádku. (Ono to vlastně již nikdy zcela v pořádku nebylo, vypukla selská povstání, zemi postihla morová epidemie atd.)

..... Dokončení příště

BULLETIN

Společnosti přátel historie města Chrastavy

No 159 / 4 - 2008

Vydává Společnost přátel historie města Chrastavy
Připravil: PhDr. F. Vydra, J. Špaková

Sazba, tisk a distribuce je zajišťována prostřednictvím
Chrastavských listů – zpravodaje MěÚ Chrastava.